

การประกอบกิจการประกันชีวิตในประเทศไทย

ความหมายของการประกันชีวิต

การประกันชีวิต เกิดขึ้นจากการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมมือกันและยอมรับผิดชอบในส่วนเฉลี่ยความเดือดร้อนที่เกี่ยวกับรายได้ที่เกิดขึ้นแก่ครอบครัวของบุคคลในกลุ่มนั้น (สุธรรม พงศ์สำราญ และคณะ ก. 2521:10)

ดังนั้นการประกันชีวิต จึงหมายถึงการทดแทนการสูญเสียรายได้ คำว่า "รายได้" เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเพราะคนเราสามารถยังชีพอยู่ได้เพราะรายได้นั้นเอง รายได้นี้เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนเนื่องจากอาจมีสาเหตุหลายอย่างที่ทำให้รายได้ต้องหยุดลงในขณะใดขณะหนึ่ง เช่น สาเหตุที่เนื่องมาจากมรณกรรม ความชรา การทุพพลภาพ ฯลฯ เป็นต้น การสูญเสียรายได้เนื่องจากสาเหตุเหล่านี้ มิได้มีการชดใช้ให้ถ้าไม่ได้มีการประกันชีวิต ดังนั้นการประกันชีวิตสามารถที่จะขจัดปัญหาการสูญเสียรายได้ดังกล่าวได้ คือช่วยให้บุคคลที่ประสบปัญหานี้ได้รับการชดใช้เงินจำนวนหนึ่ง การประกันชีวิตมิใช่วิธีการป้องกันความสูญเสีย หากแต่เป็นวิธีการชดใช้หรือทดแทนความสูญเสียนั้นเอง

จุดประสงค์ของการประกันชีวิต คือ ต้องการให้ครอบครัวที่ประสบการสูญเสียรายได้ได้รับการชดใช้ ให้ผู้ชราหรือบุคคลที่ประสบความทุพพลภาพมีรายได้สำหรับเลี้ยงตนเอง (สุธรรม พงศ์สำราญ และคณะ ข. 2521:10) หากจะวิเคราะห์ความหมายของการประกันชีวิต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 และ 889 นอจะสรุปได้ว่า การประกันชีวิตคือสัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้สืบสิทธิของเขาในเมื่อผู้เอาประกันภัย หรือผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตไว้ได้ตายหรือยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาอันได้ตกลงกันกำหนดไว้ ผู้เอาประกันภัยตกลงส่งเบี้ยประกันภัยในการนี้ (จิตติ ติงศภักดิ์ 2496:164)

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการประกันชีวิตมีบุคคลเกี่ยวข้องอยู่ 3 ฝ่าย คือ

1. ผู้รับประกัน (Insurer)
2. ผู้เอาประกัน (Insured)
3. ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary)

ผู้รับประกัน (Insurer) จัดตั้งขึ้นในรูปของบริษัท จำกัด ทำหน้าที่รวบรวมผู้มีความประสงค์เข้าร่วมรับประกันชีวิตในส่วนเฉลี่ยความเดือดร้อน และรวบรวมเงินเพื่อนำไปให้บุคคลที่ประสบความเดือดร้อน ในกรณีที่บุคคลบางคนถึงแก่กรรมหรือได้ทรงชีพอยู่จนครบตามกำหนดของสัญญาที่ตกลงไว้

ผู้เอาประกัน (Insured) หมายถึงบุคคลที่แสดงความจำนงเข้าร่วมกลุ่มโดยซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต มีหน้าที่ต้องชำระเบี้ยประกันตามมูลค่าที่ได้ทำสัญญาไว้กับผู้รับประกัน

ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 862 หมายถึง บุคคลผู้พึงจะได้รับค่าสินไหมทดแทน หรือจำนวนเงินใช้ให้ในกรณีของการประกันชีวิต หมายถึงบุคคลที่ถูกระบุไว้ในกรมธรรม์ ที่บริษัทจะจ่ายเงินที่เอาประกันให้ในเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ดังนั้นผู้รับประโยชน์และผู้เอาประกันอาจเป็นบุคคลเดียวหรือไม่ก็ได้

ประวัติของการประกันชีวิต

การประกันชีวิตเริ่มต้นจริงๆ เมื่อใดยังไม่มีความหลักฐานปรากฏชัด หลักฐานเก่าแก่ที่สุดเท่าที่ค้นคว้าได้เป็นการประกันชีวิตของนายวิลเลียม กิบบอนส์ ชาวเมืองลอนดอน มีอาชีพทำเกลือ กรมธรรม์ลงวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1583 ทุนประกัน 400 ปอนด์ ระยะคุ้มครอง 12 เดือน จ่ายเบี้ยประกัน 32 ปอนด์ นายวิลเลียม กิบบอนส์ (William Gybbons) เสียชีวิตภายในปีนั้น ผู้รับประโยชน์ของเขาได้รับเงิน 400 ปอนด์ นี่คือกรมธรรม์ฉบับเก่าแก่ที่สุดเท่าที่หาหลักฐานได้ ถ้าถือตามหลักฐานนี้ การประกันชีวิตก็มีมาแล้วไม่น้อยกว่า 404 ปี

มีผู้สันนิษฐานว่า การประกันชีวิตพัฒนาจากการประกันภัยทางทะเล กล่าวคือในสมัยก่อนและแม้ในสมัยปัจจุบันเจ้าของเรือมักนิยมประกันเรือและสินค้า สำหรับการเดินทางแต่ละเที่ยว ต่อมาได้เกิดความคิดขึ้นมาว่าควรจะประกันชีวิตของกัปตันเรือด้วย เพื่อคุ้มครองภัยจากโจรสลัดและการเสียชีวิตในระหว่างการเดินทาง ในระยะเวลาต่อมาได้มีการประกันชีวิตของผู้โดยสารในระหว่างการเดินทางด้วย ต่อจากนั้นจึงมีการทำประกันชีวิตบุคคลธรรมดาเพื่อคุ้มครองในระยะเวลาหนึ่งปีไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะประสบการเสียชีวิตจากกรณีใด ๆ

ในประเทศอังกฤษ คริสศตวรรษที่ 16 มีการทำประกันระยะสั้น เพื่อถือเป็นหลักทรัพย์สินผู้ค้าประกันการกุยืม ในศตวรรษที่ 17 ได้มีสมาคมช่วยเหลือประเภทต่าง ๆ ก่อตั้งขึ้นหลายสมาคม สมาคมเหล่านี้ดำเนินงานโดยมิได้อาศัยตารางอัตราภาระแต่อาศัยค่าบำรุงของสมาชิก ทำให้เกิดเงินกองกลางถ้าสมาชิกคนใดเสียชีวิตก็จะได้รับเงินช่วยเหลือจากเงินกองกลาง เงินช่วยเหลือจะ得多หรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนเงินกองกลางที่ได้มา และจำนวนบุคคลที่เสียชีวิตภายในปีนั้น สมาคมเหล่านี้โดยทั่วไปมักจะจำกัดสมาชิกอยู่ในวงประเภทใดประเภทหนึ่ง หรืออาชีพใดอาชีพหนึ่ง เช่น รับเฉพาะบุคคลที่เป็นนักบวช เป็นต้น สมาคมในระยะแรก ๆ เหล่านี้ ได้ล้มเลิกกิจการไปในระยะที่มีการโงกกินของบริษัทเซ้าซี (South Sea Bubble) คือในราวต้นศตวรรษที่ 18 คงเหลือแต่เพียงสมาคมเดียว คือ Amicable Society for a Perpetual Insurances (บริษัทอาคเนย์ประกันภัย 2524 : 27-29)

Amicable Society

เป็นสมาคมช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก ก่อตั้งโดย Mr. Hartley พนักงานขายหนังสือในลอนดอน และได้รับความสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพลจำนวนหนึ่ง สมาคมนี้ได้รับพระบรมราชานุญาต (Royal Charter) ในปี ค.ศ. 1706 ผู้ที่เป็นสมาชิกของสมาคมนี้ถ้าเสียชีวิตจะได้รับเงินช่วยเหลือจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกที่ตายระหว่างปีและขึ้นอยู่กับค่าบำรุงที่ได้ในปีนั้น การจ่ายเงินจำนวนไม่แน่นอนเมื่อมีการเสียชีวิตเช่นว่านี้ไม่เป็นที่พอใจ

แก่คนทั่วไป ดังนั้นในปี ค.ศ. 1757 สมาคมได้ให้คำรับรองว่าจะจ่ายเงินให้
 อย่างต่ำ 125 ปอนด์เมื่อมีการเสียชีวิต ในปี ค.ศ. 1770 เงินที่รับรองว่าจะ
 จ่ายนี้ได้ขึ้นเป็น 150 ปอนด์ สมาคมได้รับพระบรมราชานุญาตใหม่ในปี ค.ศ. 1807
 ตั้งแต่นั้นมาการประกันชีวิตได้กระทำกันบนพื้นฐานของคณิตศาสตร์การประกันอย่าง
 สมบูรณ์

ปัญหาการใช้ตารางอัตราการณะได้อาศัยนักคณิตศาสตร์ในสมัยนั้นมาช่วย
 แก่ไขคือ Sir Edmand Halley Sir Halley ได้อ่านคำรายงานของเขาต่อ
 ราชบัณฑิตสถานของอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 1693 ในคำรายงานนั้นเขาได้สอบตาราง
 อัตราการณะที่ได้จากการตายตามสถิติที่เก็บไว้ที่เมืองเบรสโล (Breslau) ในระยะ
 เวลาต่อมาได้มีความก้าวหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับคณิตศาสตร์การประกันเกิดขึ้นหลายอย่าง
 เช่น ได้มีการคิดหาวิธีคำนวณเบี้ยเลี้ยงชีพตลอดชีวิต (Life Annuity) และตาราง
 อัตราการณะ (Mortality Table) ได้มีการสรุปมาจากร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ
 อัตราการณะของคนในลอนดอน และโดยทั่วๆ ไปเงื่อนไขต่างๆ ได้มีการพัฒนามากขึ้น
 จนเอาความรู้ทางคณิตศาสตร์การประกันมาปรับใช้กับการประกันชีวิต เพื่อให้
 การประกันชีวิตได้ดำเนินการบนพื้นฐานที่เป็นวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง

The Equitable

สมาคมช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกอีกสมาคมหนึ่งในประเทศอังกฤษมีชื่อสั้นๆ
 ว่า The Equitable หรือชื่อเต็มอย่างเป็นทางการคือ Society for Equitable
 Assurance on Lives and Survivorship สมาคมนี้ได้ก่อตั้ง เมื่อปี ค.ศ. 1756
 แต่เพิ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการได้เมื่อ ค.ศ. 1762

สมาคมนี้ได้ดำเนินการประกันชีวิตตามสัญญาาระยะยาว และมีการคิดเบี้ยประกัน
 ระดับเดียวโดยตลอด โดยถือตามอายุตอนเริ่มต้น

นักคณิตศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องการคิดเบี้ยประกันระดับเดียวชื่อ
 Dodson เขาได้คิดค้นเรื่องนี้ใน ค.ศ. 1755 ต่อมาสมาคม The Equitable ได้
 นำเอาหลักการของเขามาใช้

หลังจากสมาคม The Equitable แล้ว การประกันชีวิตได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นตามลำดับและได้มีบริษัทที่ดำเนินการตามแนวนี้ก่อตั้งขึ้นหลายบริษัท ทำให้ธุรกิจประเภทนี้แผ่กว้างออกไปทั้งในและนอกประเทศอังกฤษ

การดำเนินการธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย

กิจการประกันชีวิตในประเทศไทยเริ่มต้นเมื่อใดยังไม่มีหลักฐานแน่ชัด ในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตรากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นเพื่อใช้บังคับในเรื่องการประกันภัยและการประกันชีวิตเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2467 (ค.ศ. 1924) ถ้าถือตามหลักฐานนี้ก็แสดงว่ากิจการประกันภัยได้มีอยู่แล้วก่อนหน้านั้น มิฉะนั้นแล้วก็ไม่มีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติมาใช้บังคับ เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่ากิจการประกันภัยในประเทศไทยมีมาก่อนปี พ.ศ. 2467 คือ 63 ปีมาแล้ว

ใน พ.ศ. 2471 ได้มีการตราพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขาย อันกระทบถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชน โดยพระราชบัญญัตินี้บริษัทประกันภัยจะก่อตั้งได้จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาล และรัฐบาลมีอำนาจที่จะตั้งเงื่อนไขและออกกฎข้อบังคับเพื่อควบคุมกิจการประกันภัยได้ โดยผลของพระราชบัญญัตินี้กิจการประกันชีวิตจึงได้รับการควบคุมตั้งแต่ พ.ศ. 2472 เป็นต้นมา

บริษัทประกันภัยที่ดำเนินการอยู่ก่อนหน้านั้นล้วนแต่เป็นบริษัทต่างประเทศ โดยผลของการควบคุมในปี พ.ศ. 2472 ได้มีบริษัทต่างประเทศได้รับอนุญาตให้เข้ามาประกอบธุรกิจการประกันชีวิต 4 บริษัท

เกรท อีสเทอร์น ไลฟ์ แอลซัวร์นซ์ คัมปานี ลิมิเตด (Great Eastern Life Assurance Company Ltd.) ดำเนินกิจการเมื่อวันที่ 31 พ.ศ. 2473

แมนูแฟกเจอร์ส ไลฟ์ อินซัวร์นซ์ คัมปานี (Manufacturers Life Insurance Company) ดำเนินกิจการเมื่อวันที่ 6 มิ.ย. 2473

ไชน่า อันเดอร์ไรเตอร์ ลิมิเตด (China Underwriter Ltd.)
ดำเนินกิจการเมื่อวันที่ 23 มิ.ย. 2473

ซัน ไลฟ์ แอสซัวร์นซ์ คัมปานี ออฟ คานาดา (Sun Life Assurance
Company Of Canada) ดำเนินกิจการเมื่อวันที่ 25 มิ.ย. 2473

ใน พ.ศ. 2474 ได้มีบริษัทต่างประเทศได้รับอนุญาตเพิ่มอีกบริษัทหนึ่ง แต่
ก็เลิกกิจการไปคงเหลือ 4 บริษัทเช่นเดิม จนกระทั่งถึง 1 ตุลาคม 2481 จึงได้มี
บริษัทต่างประเทศได้รับอนุญาตอีกหนึ่งบริษัทคือ อินเตอร์เนชั่นแนล แอสซัวร์นซ์
คัมปานี ลิมิเตด (International Assurance Company Ltd.) บริษัทต่างๆ
เหล่านี้ดำเนินกิจการอยู่ในประเทศไทยในระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 และใน
ระยะที่ญี่ปุ่นยึดครองบริษัทเหล่านี้ได้อพยพออกจากประเทศไป ทำให้ประชาชนที่เอา
ประกันได้รับความเสียหายจากการนี้เป็นอย่างมาก

หลังสงครามแล้ว มีบริษัทต่างประเทศที่กลับเข้ามาดำเนินกิจการใน
ประเทศไทยอีกเพียงสองบริษัท คือ อินเตอร์เนชั่นแนล แอสซัวร์นซ์ คัมปานี ลิมิเตด
(International Assurance Company Limited) แต่ได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า
อเมริกัน อินเตอร์เนชั่นแนล แอสซัวร์นซ์ คัมปานี ลิมิเตด (American
International Assurance Company Limited) หรือมีชื่อย่อว่า "เอ.ไอ.เอ."
และได้เริ่มดำเนินการใหม่เมื่อ พ.ศ. 2492 และบริษัทไชน่า ไลฟ์ อันเดอร์ไรเตอร์
จำกัด (China Life Underwriter Company Limited) ซึ่งมีชื่อย่อว่า
"ซี.ยู.แอล." ได้กลับมามีกิจการในระยะหลัง ทั้งสองบริษัทนี้มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่
ฮ่องกง

บริษัทประกันชีวิตของคนไทยบริษัทแรกได้แก่ บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด
ก่อตั้งเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2485 เพราะฉะนั้น กิจการประกันชีวิตที่ดำเนินการโดย
คนไทยเพิ่งมีมาเพียง 45 ปี และในปี พ.ศ. 2485 นั้นเองได้มีบริษัทของคนไทย
เกิดใหม่อีกบริษัทหนึ่ง คือ บริษัทไทยเศรษฐกิจประกันภัย จำกัด

ตลอดระยะเวลาสงคราม โดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2485-2488 บริษัท
ประกันชีวิตที่ดำเนินการโดยคนไทยคงมีอยู่เพียง 2 บริษัทดังกล่าวเท่านั้น จนกระทั่ง

พ.ศ. 2491 จึงได้มีบริษัทไทยประสิทธิ์ประกันภัยและคลังสินค้า จำกัด (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัทไทยประสิทธิ์ประกันภัย จำกัด) และใน พ.ศ. 2492 ได้เกิดบริษัทนครหลวงประกันชีวิต อีกบริษัทหนึ่ง

ในปัจจุบันนี้มีบริษัทประกันชีวิตที่ดำเนินการในประเทศไทย

14 บริษัท คือ

1. บริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด
(เดิมชื่อบริษัทกรุงสยามประกันชีวิต จำกัด)
2. บริษัทไชน่ายูเนียนไลฟ์อินชัวร์นส์ จำกัด
3. บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด
4. บริษัทไทยประสิทธิ์ประกันภัย จำกัด
5. บริษัทไทยเศรษฐกิจประกันชีวิต จำกัด
6. บริษัทไทยสมุทรพาณิชย์ประกันภัย จำกัด
7. บริษัทนครหลวงประกันชีวิต จำกัด
8. บริษัทประกันชีวิตบูรพา จำกัด
9. บริษัทประกันชีวิตศรีอยุธยา จำกัด
10. บริษัทเมืองไทยประกันชีวิต จำกัด
11. บริษัทมหานครประกันชีวิต จำกัด
12. บริษัทออคเนย์ประกันภัย จำกัด
13. บริษัทอินเตอร์เนชั่นแนล ไลฟ์ แอสชัวร์นส์ (ประเทศไทย) จำกัด
(เดิมชื่อบริษัท สยามบริการประกันชีวิต จำกัด)
14. บริษัทอเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสชัวร์นส์ จำกัด

ในบรรดา 14 บริษัทนี้ บริษัทนครหลวงประกันชีวิต ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเมื่อ พ.ศ. 2507

ในปี พ.ศ. 2510 รัฐสภาได้ผ่านพระราชบัญญัติประกันชีวิตสำหรับใช้ควบคุมกิจการประกันชีวิตโดยตรง เป็นผลให้บริษัทประกันชีวิต 4 บริษัทถูกควบคุมเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2511 บริษัททั้งสี่ได้แก่ บริษัทไทยประสิทธิ์ประกันภัย จำกัด

บริษัทอินเตอร์เนชั่นแนลไลฟ์แอสซัวร์นส์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัทประกันชีวิต
 บรพาจำกัด และบริษัทประกันชีวิตศรีอยุธยา จำกัด บริษัทประกันชีวิตบรพา จำกัด
 ได้ถูกเพิกถอนใบอนุญาต เมื่อ พ.ศ.2512

นอกจากนี้ บริษัทประกันภัย 2 บริษัท ได้เปลี่ยนแปลงสถานะของบริษัท
 คือ บริษัทไทยเศรษฐกิจประกันภัย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจทั้งการ
 ประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย มาตั้งแต่ พ.ศ.2485 ได้รับอนุญาตให้แยก
 การประกอบธุรกิจประกันชีวิตออกจาก บริษัทไทยเศรษฐกิจประกันภัย จำกัด โดย
 ตั้งเป็นบริษัทไทยเศรษฐกิจประกันชีวิต จำกัด อีกบริษัทหนึ่งเมื่อ พ.ศ.2527 และ
 บริษัทไชน่าอินเตอร์ไรเตอร์ไลฟ์ แอสซัวร์นส์ จำกัด สาขาประเทศไทย ซึ่งเป็น
 สาขาบริษัทต่างประเทศ ได้ยกเลิกการประกอบธุรกิจและได้โอนบรรดาทรัพย์สิน
 หนี้สิน และความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยให้กับบริษัทไชน่ายูเนียนไลฟ์
 อินชัวร์นส์ จำกัด

ดังนั้น จำนวนบริษัทที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย ในปัจจุบัน
 จึงมีเพียง 12 บริษัท เป็นของคนไทย 11 บริษัท และเป็นสาขาของต่างประเทศ 1
 บริษัท คือบริษัทอเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซัวร์นส์ จำกัด

จากรายงานธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยของกระทรวงพาณิชย์ ปี
 2527 สามารถสรุปผลการดำเนินงานของธุรกิจประกันชีวิตได้ดังต่อไปนี้

1. จำนวนกรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีผลบังคับ

เมื่อสิ้นปี 2527	1,821,488	ราย
2. จำนวนเงินเอาประกันภัย	92,212	ล้านบาท
3. เบี้ยประกันชีวิต	5,668	ล้านบาท
4. เงินสำรองประกันชีวิต	13,352	ล้านบาท

5. จำนวนเงินที่จ่ายตามกรมธรรม์ประกันภัย

ก. ค่าชดใช้เนื่องจากความมรณะ	447 ล้านบาท
ข. ค่าชดใช้เนื่องจากทุพพลภาพและอุบัติเหตุ	135 ล้านบาท
ค. ค่าชดใช้เนื่องจากกรมธรรม์ครบกำหนด	490 ล้านบาท
ง. มูลค่าเวนคืน	274 ล้านบาท
รวมจำนวนเงินทดแทนที่ต้องจ่ายทั้งสิ้น	1,346 ล้านบาท

6. ค่าจ้างหรือค่าบำเหน็จ 1,411 ล้านบาท

7. ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน 1,274 ล้านบาท

8. การลงทุน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2527 บริษัท ประกันชีวิตมีสินทรัพย์ลงทุน รวมทั้งสิ้น 11,958 ล้านบาท และมีรายได้จากการลงทุน รวมทั้งสิ้น 1,408 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินลงทุนกับรายได้จากการลงทุน ผลตอบแทนจากการลงทุนเป็นร้อยละ 11.77 ภายหลังหักค่าใช้จ่ายลงทุน จำนวน 133 ล้านบาทแล้ว ผลตอบแทนคงเหลือเป็นร้อยละ 10.66

9. ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานในรอบปี 2527 ของบริษัทประกันชีวิต ในประเทศไทยปรากฏว่ามีผลขาดทุนจากการรับประกันชีวิตเป็นจำนวน 1,179 ล้านบาทและมีรายได้จากการลงทุน จำนวน 1,275 ล้านบาท และรายได้อื่นเป็นจำนวน 45 ล้านบาท จึงทำให้บริษัทมีผลกำไรจากการดำเนินงาน เป็นจำนวน 141 ล้านบาท

10. ฐานะการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2527 บริษัทประกันชีวิตมีทรัพย์สินรวมทั้งสิ้น 14,851 ล้านบาท ประกอบด้วยสินทรัพย์ลงทุน จำนวน 11,958 ล้านบาท ที่ทำการและทรัพย์สินดำเนินงาน จำนวน 2,012 ล้านบาท เป็นทรัพย์สินอื่นๆ จำนวน 805 ล้านบาท ลูกหนี้เกี่ยวกับการประกันภัยจำนวน 78 ล้านบาท

ณ วันที่เดียวกันนี้ บริษัทประกันชีวิตมีหนี้สินรวมทั้งสิ้น 14,363 ล้านบาท ประกอบด้วยหนี้สินต่อผู้เอาประกันภัย จำนวน 13,840 ล้านบาท หนี้สินอื่นๆ จำนวน 508 ล้านบาท หนี้สินเกี่ยวกับการประกันภัยจำนวน 15 ล้านบาท

× จากตัวเลขข้างต้น แสดงว่าธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยยังไม่เป็นที่นิยมมากเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากจำนวนกรมธรรม์ที่มีผลบังคับเมื่อสิ้นปี เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรปี 2527 ซึ่งมี 50.1 ล้านคนคิดเป็นอัตรา ร้อยละ 3.6 แสดงว่าจำนวนผู้ที่ทำประกันชีวิตมีเพียงไม่ถึงร้อยละ 4 ของประชากรไทยทั้งประเทศ

× การประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจทั้งส่วนบุคคลและต่อสังคม โดยเฉพาะบริษัทผู้รับประกันชีวิตมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากบริษัทอื่น ๆ โดยทั่วไปอยู่ 2 ประการคือ เป็นกิจการที่ถาวรเพราะผู้เอาประกันชีวิตอาจมีความผูกพันกับบริษัทเป็นเวลา 10 ปี หรือ 20 ปี หรือตลอดชีวิตก็ได้ ประการที่ 2 บริษัทประกันชีวิตจะต้องมีความมั่นคงปลอดภัย เพราะเป็นสถาบันการเงินที่ผูกพันอยู่กับความเป็นอยู่ของอนาคตของผู้เอาประกันภัยและครอบครัวเป็นเวลายาวนาน จึงเป็นความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องมีกฎหมายพิเศษเข้ามาควบคุมการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตอย่างใกล้ชิด กฎหมายพิเศษดังกล่าวได้แก่ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ประกอบกิจการประกันชีวิตจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก่อนประกอบกิจการได้ตาม พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2510 หมวด 1 มาตรา 12 และต่อมาได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2518 บัญญัติไว้ว่า ผู้ประกอบกิจการประกันชีวิตใหม่จะต้องจดทะเบียนบริษัทมีเงินทุนไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท มีทุนชำระไม่น้อยกว่า 50 ล้านบาทและต้องชำระให้ครบ 100 ล้านบาท ภายใน 10 ปี ประกาศกระทรวงพาณิชย์ดังกล่าวแสดงว่ารัฐบาลมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความมั่นคงปลอดภัยแก่ผู้เอาประกันภัย จึงได้มีกำหนดเงินลงทุนไว้สูงมาก นอกจากนั้นทางการยังมีจุดมุ่งหมายที่จะพยายามให้ธุรกิจประกันชีวิตกระจายออกไปในรูปบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นจำนวนมากหรือในรูปของบริษัทมหาชน เพื่อจะได้ช่วยกันดูแลธุรกิจให้รัดกุมติดต่อกันไปแทนการมีเจ้าของแบบธุรกิจครอบครัว หรือจำนวนผู้ถือหุ้นที่จำกัด

เงื่อนไขการจัดตั้งบริษัทจำกัด เพื่อประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2518 มีสาระสำคัญที่สรุปได้ดังนี้

1. จะต้องมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท และต้องเป็นทุนที่ชำระแล้วในวันจัดตั้งบริษัทไม่น้อยกว่า 50 ล้านบาท และต้องเพิ่มให้ได้ไม่น้อยกว่า 75 ล้านบาท ในระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันได้รับอนุญาต และจะต้องมีทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท เมื่อครบ 10 ปี นับจากวันที่ได้รับใบอนุญาต
2. ในการกำหนดมูลค่าหุ้นจะต้องไม่สูงกว่าหุ้นละ 1,000 บาท และหุ้นที่ออกจะต้องเป็นหุ้นสามัญชนิดระบุชื่อ นอกจากนี้ผู้ถือหุ้นจะต้องมีบุคคลสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด และผู้ถือหุ้นแต่ละคนจะถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 5 ของเงินทุนจดทะเบียนไม่ได้
3. คณะกรรมการบริษัทและผู้จัดการ คณะกรรมการต้องมีสัญชาติไทยทุกคน และมีจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน และกรรมการผู้มีอำนาจจะต้องลงนามร่วมกันไม่น้อยกว่า 2 คน การแต่งตั้งบุคคลเป็นกรรมการหรือผู้จัดการของบริษัท จะต้องเป็นบุคคลที่ไม่เคยมีประวัติถูกจำคุกโดยคำพิพากษา หรือเคยเป็นผู้จัดการหรือสมุหบัญชี หรือนักงานผู้มีอำนาจของบริษัทที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต หรือประกันวินาศภัย ทั้งต้องไม่เป็นบุคคลที่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ สมุหบัญชี หรือนักงานผู้มีอำนาจในการจัดการธนาคาร หรือบริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทประกันวินาศภัย หรือเป็นบุคคลล้มละลาย หรือวิกลจริต

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนเงินทุนในการประกอบกิจการที่รัฐบาลไทยกำหนดไว้ นั้น จะเห็นว่าเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ฟิลิปปินส์ ซึ่งกำหนดทุนจดทะเบียนชำระแล้วไว้เพียง 5 ล้านเปโซหรือประมาณ 11 ล้านบาทเท่านั้น

พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2510 มาตรา 19 ได้บัญญัติไว้ว่า "บริษัทต้องดำรงเงินกองทุนไว้ไม่น้อยกว่า 5 ล้านบาท" เงินกองทุนนี้หมายความว่า ทุนที่ชำระแล้ว ทุนสำรองซึ่งรวมทั้งเงินสำรองอื่น ๆ ที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิและกำไรสุทธิ

คงเหลือหลังจากการจัดสรรแล้ว การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ ก็เพื่อจะให้เป็นหลักประกันความมั่นคงแก่ผู้เอาประกันภัยนั่นเอง

ส่วนเงินส่วนเกินทุน ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่จ่ายให้กับบริษัทในส่วนที่เกินกว่าราคาหุ้นที่ระบุไว้เดิม (Par Value) เงินส่วนที่เกินกว่าราคาทุนนี้จะเครดิตบัญชีเป็นเงินส่วนเกินทุน มีไว้เพื่อจุนเจือในกรณีที่บริษัทใหม่ยังมีธุรกิจไม่มากนักพอซึ่งต้องใช้เงินมากในการขยายธุรกิจ บริษัทสามารถนำเงินส่วนเกินทุนนี้ไปใช้ในการขยายงานได้อย่างคล่องตัวโดยไม่กระทบกระเทือนต่อเงินทุน ทั้งนี้เพราะการดำเนินการประกันชีวิตนั้น มีลักษณะที่แตกต่างกับการดำเนินการทำการค้าอื่น ๆ หรือบริษัทที่ผลิตสินค้าอื่น การประกันชีวิตมีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่ง คือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขายในปีแรกนั้นมักจะสูงหรือเกินกว่าจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ได้รับในปีแรก เมื่อยังขายมากเท่าใดก็จะต้องเอาเงินทุนมาใช้มากขึ้นเท่านั้น บริษัทประกันชีวิตตั้งใหม่ที่มุ่งทุ่มทุนการขายให้มากเท่าไรก็จะประสบความยุ่งยากได้มาก ยิ่งถ้าหากผู้เอาประกันภัยเกิดทอดทิ้งกรมธรรม์ไม่ยอมชำระเบี้ยประกันภัยงวดที่ 2 และต่อ ๆ ไปในอัตราสูงมากแล้ว การลงทุนในการขายปีแรกก็จะเป็นการสูญเปล่า ด้วยเหตุนี้การบังคับบริษัทให้ดำรงเงินกองทุนไว้จึงเป็นมาตรการที่เข้มงวดกับผู้ประกอบการใหม่อีกประการหนึ่ง ปัญหาที่บริษัทใหม่และบริษัทที่มีกิจการไม่สู้มั่นคงนักมักจะเผชิญอยู่เสมอก็คือ ความยากลำบากในการสร้างผลกำไรที่มีประสิทธิภาพ ในวงการประกันชีวิตต่างทราบดีว่าจำเป็นต้องใช้เงินค่าใช้จ่ายจำนวนมากและเวลาในการที่จะสร้างบุคลากรที่มีความสามารถในธุรกิจการประกันชีวิต โดยเฉพาะในด้านการตลาดและการบริหารงานด้านเทคนิคในแต่ละแขนง (บรรเลง ทับเที่ยง 2527 : 2-4)

รูปแบบของผู้รับประกันชีวิต

โดยทั่วไป ผู้รับประกันชีวิตภาคเอกชนมีอยู่ 4 ประเภท คือ

1. บริษัทจำกัด (Stock Company) ซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นเจ้าของ ไม่ว่าจะธุรกิจใด ๆ ย่อมจะต้องมีบุคคลหรือคณะบุคคล เป็นผู้ก่อการและจัดให้มีขึ้น การจัดตั้งขึ้นเป็นรูปของบริษัทจะต้องมีคณะบุคคลตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปเข้าชื่อกันทำหนังสือ

บริษัทหนึ่ง บริษัท แฉงที่ตั้งของบริษัท วัตถุประสงค์ในการทำกิจการทั้งหลายของบริษัท จำนวนทุนหรือหุ้นซึ่งบริษัทคิดกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่าหุ้นละเท่าไร เมื่อมีผู้เข้าซื้อหุ้นนั้นครบถ้วนและวางกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ของบริษัทครบถ้วน พร้อมทั้งจดทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ผู้ถือหุ้นก็จะเลือกตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง จะเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใดย่อมสุดแล้วแต่ที่ประชุมจะกำหนด คณะกรรมการจะแต่งตั้งหัวหน้าผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สำคัญ ให้ดำเนินกิจการของบริษัทตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของบริษัท ผู้ถือหุ้นทุกคนจึงเป็นเจ้าของบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือ บริษัทประเภทหนึ่งซึ่งตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ"

เนื่องจากการประกอบการประกันชีวิตต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ตาม พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2510 มาตรา 12 เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าจะได้จดทะเบียนกับกรมทะเบียนการค้าถูกต้องแล้ว จะดำเนินธุรกิจได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

2. บริษัทแบบสหกรณ์ (Mutual Company) คือ บริษัทที่ตั้งขึ้นโดยถือว่าผู้ถือกรรมธรรม์ทุกคนเป็นเจ้าของบริษัท บริษัทจำกัดที่เติบโตใหญ่จำนวนไม่น้อยอาจจะแปลงรูปเป็นบริษัทแบบสหกรณ์ได้ถ้ามีกฎหมายกำหนดไว้ ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง "สหกรณ์" ตามความหมายของ Cooperative แม้จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในบางประเทศเช่น ญี่ปุ่น มีบริษัทแบบสหกรณ์ (Mutual Company) และสหกรณ์การประกันชีวิต (Life Insurance Cooperative)

การจัดตั้งบริษัทแบบสหกรณ์ ต้องมีคณะบุคคลก่อตั้งขึ้นเช่นเดียวกับบริษัทจำกัด แต่ผู้ถือกรรมธรรม์ของบริษัทแบบสหกรณ์นั้นนอกจากเป็นผู้เอาประกันแล้วยังเป็นเสมือนเจ้าของบริษัทไปในตัวอีกด้วย ผู้ถือกรรมธรรม์ทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้ 1 เสียง สำหรับการเลือกตั้งกรรมการไม่ว่าเขาจะประกันเป็นเงินเท่าใด ต่างกับผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดที่มีเสียง 1 เสียง ต่อ 1 หุ้น โดยปกติระเบียบการเลือกตั้งกรรมการจะบังคับไว้ให้ผู้ถือกรรมธรรม์ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกรรมการต่อ

เมื่อเป็นผู้ถือกรรมกรรมมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และยังมีผลบังคับอยู่ในวันที่เลือกตั้ง
 ผู้เอาประกันอาจจะเป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง หรือส่งทางไปรษณีย์
 แต่สำหรับในประเทศไทยยังไม่มี การจัดตั้งบริษัทแบบสหกรณ์ขึ้น เนื่องจากยังไม่มี
 กฎหมายกำหนดรูปแบบให้จัดตั้งขึ้นได้ในขณะนี้

3. บริษัทแบบผสม (Mixed Company) มีลักษณะของบริษัทจำกัด แต่เปิด
 โอกาสให้ผู้เอาประกันมีเสียงในการประชุมผู้ถือหุ้น และให้มีส่วนแบ่งผลกำไรด้วย
 บริษัทแบบนี้ส่วนมากจะขายกรรมกรรมชนิดมีเงินปันผลและชนิดไม่มีเงินปันผลร่วมกัน
 ในประเทศไทยยังไม่มีบริษัทแบบนี้เกิดขึ้น

4. สมาคม หรือ ชมรมภราดรภาพ (Fraternal Society) หรือที่
 เรารู้จักในรูปของสมาคมฌาปนกิจ ซึ่งสมาชิกจะเสียค่าบำรุงเมื่อสมาชิกคนหนึ่งคน
 ใดเสียชีวิตลง ชมรมภราดรภาพก่อตั้งขึ้นจากกลุ่มศาสนา กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มที่มี
 ลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในขั้นแรกชมรมจะดำเนินการในด้านกิจกรรมอื่น ๆ เช่น
 การกีฬา สังคม การพยาบาล อนามัย การพักผ่อน และช่วยเหลือสมาชิกผู้ยากจน
 เมื่อกิจการเจริญขึ้นพอสมควร จึงได้มีกิจกรรมด้านประกันชีวิตขึ้น แต่ชมรมไม่เรียก
 ตัวเองว่า "ประกันภัย" หรือ "ประกันชีวิต" เพราะถือว่าเป็นองค์การที่ไม่มุ่งหวัง
 ผลกำไรแต่มุ่งให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับสมาคมฌาปนกิจที่
 เรารู้จัก แต่แตกต่างกับสมาคมแอสเซสเมนต์ (Assessment Associates) ซึ่ง
 ดำเนินธุรกิจในการค้าควบคู่กับการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาคมแอสเซส
 เมนต์เป็นบริษัทหรือรูปสมาคมที่ไม่มีระบบแน่ชัดในการจัดสรรเงินสำรองสำหรับการรับ
 ประกันแต่ละแบบ โดยเฉพาะในกรณีที่จำเป็น บริษัทหรือสมาคมจะเรียกเก็บค่าบำรุง
 เพิ่มจากสมาชิกเพื่อชดใช้การประกันนั้นก็ได้ โดยปกติสมาคมจะออกเป็นหนังสือรับรอง
 การเป็นสมาชิกในรูปของสัญญาเปิด (Open Contract)

เมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา สมาคมฌาปนกิจในประเทศไทยมีผู้จัดตั้งขึ้น
 เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนมากจะประสบความล้มเหลวเพราะมักจะทำกันเป็นลักษณะ
 การค้ามากกว่าที่จะเป็นองค์การที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยไม่หวังผล

กำไร ทั้งการบริหารงานก็ไม่รัดกุม ต่อมาเมื่อมี พ.ร.บ. ประกันชีวิตจึงมีการฟ้องร้องกันถึงศาลเพราะการดำเนินการของสมาคมฌาปนกิจมีลักษณะคล้ายคลึงกับการประกอบกิจการประกันชีวิต เมื่อสมาคมไม่สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมายจึงพากันสลายตัว แต่เนื่องจากสมาคมฌาปนกิจบางแห่งเป็นองค์การที่ไม่หวังผลกำไรรัฐบาลจึงได้ตรากฎหมายขึ้นอีกฉบับหนึ่งให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ควบคุมดูแลสมาคมฌาปนกิจ ส่วนบริษัทประกันชีวิตที่เคยมีฌาปนกิจสงเคราะห์แบบนี้ ต่างก็ได้ยับยั้งการขยายตัว และพยายามปรับแนวการดำเนินการธุรกิจตามหลักการประกันชีวิตที่แท้จริง

รูปแบบขององค์การประกันชีวิตของรัฐ

ธนาคารออมสินของรัฐในบางประเทศ ได้เข้ามามีบทบาทในการประกันชีวิตโดยตั้งเป็นแผนกหนึ่งของธนาคาร (Savings Bank Life Insurance)

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันนี้คงมีเพียงประเภทบริษัทจำกัดอย่างเดียวที่อยู่ภายใต้ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ส่วนธนาคารออมสินซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการประกันชีวิตด้วยนั้น ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2510 เนื่องจากอยู่ในความควบคุมของกระทรวงการคลังอยู่แล้ว

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย